

EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

TUR – minulosť, prítomnosť a budúcnosť?

František Koločány

Úrad vlády Slovenskej republiky

Trvalo udržateľný rozvoj - svet

História

- Rímsky klub 1968 – malthuziánske korene (Thomas Malthus)– Limity rastu 1972 (populačný rozvoj verzus zdroje), Prvá globálna revolúcia 1993 (rozdelené národy potrebujú spoločného nepriateľa)
- 1972 – Konferencia OSN o životnom prostredí človeka (Štokholm)- prvá z veľkých konferencií venovaných otázkam životného prostredia – Deklarácia a 26 princípov týkajúcich sa rozvoja a životného prostredia
- Svetová komisia OSN pre životné prostredie a rozvoj – Brundtlandovej správa „Naša spoločná budúcnosť“ (1987)“definícia trvalo udržateľného rozvoja: rozvoj, ktorý napĺňa potreby súčasnej generácie bez ohrozenia možností budúcich generácií napĺňať svoje vlastné potreby
  - 3 piliere TUR: ekonomický, sociálny, environmentálny
- príprava na zvolanie Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji (Rio de Janeiro) 1992

Trvalo udržateľný rozvoj - svet

Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji (UNCED Rio de Janeiro 1992) – Summit Zeme

- Deklarácia o životnom prostredí a rozvoji (27 princípov TUR – ŽP ako súčasť rozvojových procesov, eradikácia chudoby, eliminácia neudržateľných modelov výroby a spotreby, účasť verejnosti, princíp predbežnej opatrnosti, EIA, úloha žien...)
- Agenda 21 – akčný plán, výsledok trojročnej práce
- Rámcový dohovor o zmene klímy – účinnosť 1994
- Dohovor o biologickej diverzite (predložený na podpis, nadobudol účinnosť v roku 1993)
- Princípy o lesoch (právne nezáväzný dokument vo forme odporúčaní)

Založenie Komisie OSN pre trvalo udržateľný rozvoj (1992)

Rio + 5 Valné zhromaždenie OSN (1997) – dosiahnutý pokrok nerovnomerný – nové výzvy (globalizácia, nerovnomerné príjmy, pokračujúce poškodzovanie životného prostredia na globálnej úrovni)

Trvalo udržateľný rozvoj - svet

- **Miléniové rozvojové ciele** (OSN 2000) – osem globálnych cieľov
  - eradikácia chudoby (do 2015 znížiť na polovicu počet ľudí s 1 USD na deň, počet ľudí trpiacich hladom, odstrániť nezamestnanosť)
  - vzdelávanie (zaistiť základné vzdelanie všade na svete do 2015)
  - rodová rovnosť - odstránenie nepomeru vo vzdelávacom systéme
  - zníženie detskej úmrtnosti
  - zlepšiť zdravie matiek – zníženie materskej úmrtnosti o 75% do 2015), zvýšiť zdravotnú dostupnosť
  - boj s HIV/AIDS, maláriou a ďalšími chorobami (do 2015 zastaviť a zvrátiť šírenie)
  - zabezpečenie environmentálnej udržateľnosti – integrácia politiky ŽP do rozvojových politík, zastaviť stratu BD, prístup k pitnej vode, zlepšiť život s slumoch
  - globálne partnerstvo – zameranie na najmenej rozvinuté krajiny, SIDS, zadĺženie rozvojových krajín, dostupnosť liekov, dostupnosť moderných technológií)

Trvalo udržateľný rozvoj - svet

- Desať rokov po Summite Zeme (UNCED 1992): Svetový summit o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu 2002

Hlavné výstupy

- Johannesburgská deklarácia
- Johannesburgský plán implementácie

TUR a Európa

- **Piaty environmentálny akčný program (1993-2000) – K trvalej udržateľnosti**
- **Šiesty environmentálny akčný program (2000 – súčasnosť) -** Hodnotenie piateho akčného programu: potreba výraznejšieho pokroku v implementácii environmentálnej legislatívy, integrácie životného prostredia do ekonomických a sociálnych politík, výraznejšieho „vlastníctva“ úsilia na ochranu životného prostredia, nových podnetov na riešenie radu pretrvávajúcich environmentálnych problémov.

TUR a Európa

Stratégia EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj (2001)

- Helsinki 1999 – ER rady vyzvala Komisiu vypracovať návrh dlhodobej stratégie
- Göteborg 2001 – predložený návrh stratégie – šesť prioritných oblastí:
  - globálne otepľovanie, klimatické zmeny,
  - verejné zdravie,
  - chudoba a sociálna exklúzia
  - tlaky na prírodné zdroje - biodiverzita, odpady, pôda,
  - starnutie obyvateľstva a demografia,
  - doprava, nerovnovážny priestorový rozvoj.
- Na dosiahnutie TUR je potrebné:
  - zlepšiť koherentnosť politik
  - opatrenia v oblasti cenotvorby
  - investovať do vedy a technológií
  - zlepšiť komunikáciu a mobilizovať občanov a podnikateľské subjekty

TUR a Európa

Obnovená európska stratégia trvalo udržateľného rozvoja (2006)

Kľúčové výzvy:

- Zmena klímy a čistá energia
- Trvalo udržateľná doprava
- Trvalo udržateľná spotreba a výroba
- Ochrana a manažment prírodných zdrojov
- Verejné zdravie
- Sociálna inklúzia, demografia a migrácia
- Globálna chudoba a výzvy trvalo udržateľného rozvoja

Od roku 2007 – hodnotenie v dvojročných cykloch

Úrad vlády Slovenskej republiky

TUR a Európa

Obnovená európska stratégia trvalo udržateľného rozvoja (EUSDS 2006)

Hodnotenie 2009

- Neudržateľné trendy v rôznych oblastiach: prekročená unosná kapacita Zeme, tlaky na ekonomický a sociálny kapitál
- Nadalej by mala „guidance“ do roku 2050
- EUSDS versus EU 2020: spojiť/nespojiť? – väčšina ČŠ a EK sú toho názoru, že by malo ísť o oddelené stratégie – EUSDS dlhodobejšia a EU 2020 krátkodobejšia – ciele v krátkodobých stratégiách kompatibilné s EUSDS
- Ďalšie hodnotenia EUSDS – využitie ukazovateľov – HDP(?): neberie do úvahy sociálne a environmentálne súvislosti

TUR v SR

NSTUR – schválená vládou SR (2001) a NR SR (2002)

- definuje orientáciu, priority, strategické ciele a cesty a prostriedky na podporu priorít a dosiahnutia strategických cieľov trvalo udržateľného rozvoja

Orientácia:

- dlhodobé, cieľavedomé a komplexné smerovanie k vytváraniu spoločnosti založenej na princípoch TUR a ich praktickom uplatňovaní

Priority TUR SR:

- rozvinutá demokratická krajina
- moderný štát a systém verejnej správy
- vyspelá občianska spoločnosť
- sociálna solidarita a sociálna ochrana
- vyvážený územný rozvoj
- vysoká kvalita ľudských a spoločenských zdrojov
- nový model ekonomiky
- vysoká kvalita životného prostredia, ochrana a racionálne využívanie prírodných zdrojov
- zaručenie života a bezpečnosti občanov, existencie a fungovania štátu
- realizácia životných záujmov SR

Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja 2005 - 2010

Schválený uznesením vlády 574/2005

1. Implementácia princípov a cieľov trvalo udržateľného rozvoja do dlhodobých ekonomických a spoločenských stratégií rozvoja SR
2. Implementácia princípov a cieľov trvalo udržateľného rozvoja do hospodárskej politiky SR
3. Vytvorenie databázy záväzných medzinárodných zmlúv a dokumentov týkajúcich sa trvalo udržateľného rozvoja a zhodnotenie ich doterajšieho plnenia
4. Podpora využívania proenvironmentálnych moderných technológií a využitie existujúcich programov na ich implementáciu do ekonomiky SR
5. Podpora využívania všetkých dostupných finančných možností pre podporu trvalo udržateľného rozvoja v SR
6. Urbánna obnova a regenerácia územia
7. Podpora redukcie odpadu a opatrenia na redukcii energetickej náročnosti ekonomiky SR
8. Podpora rozvoja informačnej spoločnosti v SR
9. Príprava ľudských zdrojov na implementáciu TUR do rozhodovania štátnych orgánov SR
10. Ochrana a racionálne využívanie prírody a krajiny
11. Implementovanie podpory trvalo udržateľného rozvoja do legislatívy SR
12. Implementovanie základných princípov trvalo udržateľného rozvoja do učebných osnov na všetkých stupňov škôl v SR a v systéme celoživotného vzdelávania
13. Vytvorenie a vyhodnocovanie databázy základných indikátorov trvalo udržateľného rozvoja a monitorovanie prechodu ekonomiky SR na trvalo udržateľný rozvoj
14. Trvalo udržateľná mobilita

Inštitucionálne zabezpečenie TUR

- Rada vlády pre trvalo udržateľný rozvoj – 1999
- Pracovná skupina pre trvalo udržateľný rozvoj

Aktualizácia akčného plánu TUR

- Vyhodnotenie európskej stratégie TUR
- Vyhodnotenie akčného plánu TUR
- Príprava na Rio 2020
- Definovanie národného súboru ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja, vychádzajúc z ukazovateľov EÚ
- Implementácia TUR v OP, dunajskej stratégii a pod.

EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Ďakujem Vám za pozornosť.

Úrad vlády Slovenskej republiky